

Saugus bendravimas internete

Nuo kokio amžiaus galima kurti paskyras soc. tinkluose „Facebook“, „Twitter“ ar „Snapchat“?

„Kodėl aš negaliu eiti į „Facebook“?“ - su tokiu klausimu anksčiau ar vėliau susiduria dauguma mokytojų arba jau susidūrė. Kadangi visuomeninės žiniasklaidos svetainių yra tikrai daug, gali būti sunku sekti, kuriomis iš jų jūsų mokiniai gali naudotis ir kada. Naujaisi duomenys rodo, kad 78 procentai vaikų iki 13 metų amžiaus turi mažiausiai vieną soc. tinklo paskyrą, o toks amžius yra minimalus daugumoje soc. žiniasklaidos svetainių. Nepaisant taikomų amžiaus apribojimų, daug vaikų spaudžia savo tėvus, kad jie sukurtų jiems paskyras, nors jie ir nėra sulaukę tinkamo amžiaus.

Kaip reiktų elgtis bendraujant su kitais žmonėmis internete?

Visos internetinės bendruomenės turi savo elgesio bendruomenėje taisykles, kurios kartais vadinamos bendruomenės taisyklėmis. Programoje „eTwinning“, pavyzdžiui, visi užsiregistravę naudotojai turi laikytis elgesio kodekso. Labai svarbu, kad nariai žinotų, kas yra tinklo etiketas, bei laikytųsi jo, kad darbinė atmosfera būtų gera ir visi jaustųsi saugiai. Dažniausiai tai yra bendro pobūdžio gero elgesio taisyklės bei kiti geri įpročiai, kurių laikomasi bendraujant. Vis dėlto, svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad mums bendraujant internete dalis informacijos yra nepasiekiamo, pavyzdžiui: balso tonas, gestai ir pan. Todėl labai lengva neteisingai suprasti, ką sako kiti, arba „ištraukti“ žodžius iš konteksto.

Ką turėtų daryti mokytojai, jei jų mokiniai patiria internetines patyčias?

Štai keletas patarimų, kuriais galite pasinaudoti su savo mokiniais:

Svarbu žinoti, kad tu dėl to nekaltas. Kartais žmonės patyčiomis vadina nesutarimą tarp dviejų žmonių. Bet jei kas nors nuolat žiauriai elgiasi su tavimi, tai jau yra patyčios, ir dėl to tu negali kaltinti savęs. Nė vienas nenusipelnė, kad su juo būtų žiauriai elgiamasi.

Nereaguok ir neatsakyk į patyčias tuo pačiu. Kartais agresoriai būtent to ir laukia, nes jie mano, kad taip jie tampa galingesni už tave, o tu juk nenori suteikti priekabiautojui galių. Jei bandysi į patyčias atsakyti tuo pačiu, pats tapsi priekabiautoju, o vienas menkas poelgis gali paskatinti grandininę reakciją. Jei gali, pasitrauk. Jei negali, kartais humoras nuginkluoja priekabiautoją arba nukreipia jo dėmesį.

Išsaugok įrodymus. Vienintelis geras dalykas apie internetines arba telefonines patyčias yra tas, kad dažniausiai jas galima užfiksuoti ar išsaugoti bei parodyti kam nors, kas gali padėti. Galite išsaugoti įrodymus, jei reikalai komplikuojęsi.

Liepk priekabiautojui sustoti. Tai priklauso tik nuo tavęs – nedaryk to, jei nesijauti tam pasiruošęs, nes tau reikia labai aiškiai pasakyti, kad tu tokio elgesio daugiau netoleruosi. Galbūt iš pradžių tau reikės pasitreniruoti su kuo nors, kuo tu pasitiki, pavyzdžiui, tėvais ar geru draugu.

Kreipkis pagalbos – ypač jei toks elgesys [SS1] tave liūdina. Tu nusipelnei paramos. Galbūt yra, kas galėtų išklausyti, padėtų suprasti, kas vyksta, ir išspręsti problemą: gal draugas, giminaitis ar gal net suaugęs, kuriuo tu pasitiki.

Pasinaudok esamomis techninėmis priemonėmis. Dauguma soc. žiniasklaidos programėlių ir paslaugų leidžia užblokuoti asmenį. Nesvarbu, su koku priekabiauvimu susidūrei programėlėje - teksto, komentaro ar pažymėtų nuotraukų - padaryk paslaugą ir užblokuok asmenį. Be to, gali pranešti apie problemą paslaugos tarnybai. Tikėtina, kad tai išspręs problemą, o kol lauksi pagalbos, geriausia tokioje situacijoje niekaip nereaguoti.

Jei susidūrei su grasinimais ar fiziniu smurtu, kreipkis į savo vietos policiją (su tėvelių ar globėjų pagalba) ir pranešk apie tai mokyklos administracijai.

Saugok savo paskyras. Niekam neatskleisk savo slaptažodžio, net savo artimiausiems draugams, nes gali nutikti taip, kad jie artimi bus ne amžinai. Apsaugok slaptažodžiu savo telefoną, kad niekas negalėtų juo pasinaudoti už tave.

Jeigu kas nors priekabiauja prie tavo pažįstamo, imkis veiksmų. Jei vien tik stovėsi šalia ir žiūrėsi, priekabiautojui suteiksi galių ir niekuo nepadėsi nukentėjusiam. Geriausia yra bandyti sustabdyti priekabiautoją pasipriešinant jo veiksams. Jei patyčių sustabdyti negali, padėk nukentėjusiam. Jei jis tavo draugas, išklausk jį ir pagalvok, kaip galėtum padėti. Kartu aptarkite, ar reikia pranešti apie patyčias. Jei dar nesate draugai, net vienas geras žodis gali sumažinti skausmą. Mažiausia, ką gali padaryti, - tai nesuteikti palaikymo ar teigiamo dėmesio priekabiautojui.

Dar keletas patarimų mokytojams - pasidalinkite jais su kolegomis

Supraskite, jums pasisekė, jei jūsų mokinys kreipiasi pagalbos. Dauguma jaunų žmonių nesako savo tėvams ar mokytojams apie internetines ar tiesiogines patyčias. Jeigu jūsų vaikui ar mokiniui trūksta miego, jis nenori eiti į mokyklą ar atrodo sunerimęs naudodamasis kompiuteriu ar telefonu, kuo ramiau ir nuoširdžiau pasiteiraukite, kas yra. Drąsiai paklauskite, gal tai susiję su blogu elgesiu ar socialinėmis problemomis. Net jeigu ir susiję, nespręskite iš karto, kad tai patyčios. Nesužinosite to, kol neišklausysite visos istorijos iš vaiko lūpų.

Dirbkite kartu su savo mokiniu. Yra dvi priežastys, kodėl jūs turėtumėte įtraukti mokinį į problemos sprendimą. Dėl tiesioginių ar internetinių patyčių dažniausiai prarandama savigarba ar situacijos kontrolė, todėl vaiko įtraukimas į problemos sprendimą padeda jam jas atgauti. Antroji priežastis susijusi su kontekstu. Kadangi patyčios beveik visada susijusios su mokyklos gyvenimu ir mūsų vaikai supranta šią situaciją bei kontekstą geriau nei suaugusieji, jų požiūris yra labai svarbus norint įsigilinti į situaciją bei rasti sprendimą. Galbūt norėsite asmeniškai pasikalbėti su kitais, bet pasakykite apie tai savo vaikui ir papasakokite, kaip sekėsi. Tai yra jūsų vaiko gyvenimas, todėl pats vaikas turi dalyvauti problemos sprendime.

Reaguokite apgalvotai, ne skubotai. Dažnai suaugę nesupranta, kad jie gali net pabloginti vaikui ar mokiniui reikalus, jei jie imasi skubotų veiksmų. Daug internetinių patyčių atvejų yra susiję su kito asmens sumenkinimu (žeminimu bei atskyrimu), kas, priekabiautojo nuomone, sustiprina jo galią bei statusą. Jei reaguosite viešai arba jei jūsų vaiko ar mokinio bendraamžiai sužinos net apie slaptą susitikimą su mokyklos administracija, jo sumenkinimas bei atskyrimas gali dar padidėti. Būtent todėl bet kokia jūsų reakcija turi būti labai gerai apgalvota.

Reikalinga daugiau nei viena nuomonė. Jūsų vaiko ar mokinio pasakojimas apie tai, kas nutiko, gali būti visiškai nuoširdus, bet atminkite, kad vieno žmogaus tiesa nebūtinai yra tiesa visiems. Jums reikės išklausti ir kitų nuomones bei jas priimti. Kartais vaikai įsitraukia į grandininę reakciją, ir dažnai tai, ką matome internete, yra tik viena istorijos pusė.

Nukentėjusiems labiausiai padeda, kai juos išklauso – nuoširdžiai išklauso – draugas ar suaugęs, kuriam jie rūpi. Būtent todėl, kai jūsų vaikas kreipiasi pagalbos, labai svarbu reaguoti apgalvotai ir įtraukti jį į problemos sprendimą. Dažnai vien nuoširdus išklauskymas padeda vaikui atsigausti.

Svarbiausias tikslas - atgauta savigarba ir didesnis jūsų vaiko ar mokinio atsparumas. Būtent tai, o ne bausmė kažkam, yra geriausias būdas išspręsti problemą ir padėti savo vaikui ar mokiniui atsigausti. Jūsų vaikui ar mokiniui svarbiausia yra atkurti savigarbos jausmą. Kartais tai reiškia pasipriešinimą priekabiautojui, kartais ne. Kartu jūs ir jūsų vaikas ar mokinys galite rasti būdų, kaip tai padaryti.

Vienas iš teigiamų rezultatų, apie kurį dažnai nepagalvojame (arba negirdime naujienu pranešimuose) - tai atsparumas. Žinome, kad žmonija niekada visiškai neišnaikins blogio bei smurto ir kad patyčios nėra, kaip manė praeities kartos, „normalu“ ar įprasta tam tikrai amžiaus grupei. Mums reikia stengtis kovoti su jomis. Tačiau susidūrus su patyčiomis ir jas nugalėjus, auga mūsų atsparumas. To negalima „parsisiųsti“ ar išmokyti. Mes ugdome šį gebėjimą susidurdami su iššūkiais ir ieškodami būdų, kaip juos spręsti. Todėl kartais yra svarbu leisti patiems tai daryti, tik vaikai turi žinoti, jog mes juos palaikome.

Kaip reaguoti į netinkamo turinio įrašus ir vaizdus?

Seksualinio pobūdžio žinutės - tai problema, apie kurią nuolat kalbama žiniuose. Ji apibūdinama, kaip seksualinio pobūdžio teksto ar vaizdo žinučių kūrimas, siuntimas bei dalinimasis jomis ir dviprasmiškų nuogų ar apsinuoginusių asmenų nuotraukų siuntimas mobiliaisiais telefonais ar internetu. Tyrimai rodo, kad tokio pobūdžio veikla tampa įprasta šių laikų paauglių gyvenime. Kadangi technologijos ir ypač mobilieji įrenginiai mus lydi visur, tai reiškia, kad jaunimas su savimi visuomet turi kamerą bei gali fotografuoti, kada panorėję, o kartais net per klaidą.

Daugumoje šalių už seksualinio pobūdžio žinutes taikoma teisinė atsakomybė ir dažniausiai nuogo asmens, kuris yra jaunesnis nei 18 metų amžiaus, nuotrauka yra laikoma nusikalstamo pobūdžio ar vaikų seksualine prievarta.

Mokyklos privalo sudaryti vaikams galimybes pasikalbėti apie problemas, su kuriomis jie susiduria internete, ir ypač apie seksualinio pobūdžio žinutes.

Veiksmai, kurių reikėtų imtis:

Užtikrinti, kad visi suprastų, kas yra seksualinio pobūdžio žinutės ir kokios yra mokyklos nuostatos, susijusios su šia problema, bei kad tai atsispindėtų vaiko apsaugos strategijoje.

Sudaryti sąlygas mokykloje vaikams ir jaunimui apie tai kalbėtis ir diskutuoti apie problemas, pav., seksualinio pobūdžio žinučių.

Organizuoti mokymus personalui ir supažindinti juos su naujienomis, kad jie žinotų, kokios yra rizikos ir iššūkiai, susiję su seksualinio pobūdžio žinutėmis.

Teikti informaciją tėvams, reikalui esant, ir suprasti, kad jie greičiausiai bus šokiruoti, kai sužinos, kad jų vaikai susiję su seksualinio pobūdžio žinutėmis.

Kaip padėti mokiniams lavinti tinkamo elgesio internete įgūdžius?

Kaip tėvas ir/arba mokytojas, jūs turbūt mokėtės, kad pirmiausia reikia uždrausti vaikams bendrauti su nepažįstamais. Taigi dauguma mokytojų ir stengiasi išmokyti savo mokinius nebendrauti su nepažįstamais, ypač internete. Mažus vaikus įtikinti taip nedaryti yra lengviau, bet paaugliai greičiausiai nesilaikys draudimo internete bendrauti su žmonėmis, kurių realiame gyvenime jie nepažįsta. Šiai situacijai reikia diplomatijos: pasinaudoti įvairiomis galimybėmis diskutuoti apie šią problemą bei susijusius pavojus, bet nesužadinti jų smalsumo ar noro nepaklusti draudimui.

Kalbant su savo vaikais bei mokiniais, jums gali praversti atmintinė „SMART“:

S, ang., „safe“, reiškia „saugus“: Būti atsargiam dalinantis asmenine informacija su nepažįstamais žmonėmis.

M, ang., „meeting“, reiškia „susitikimai“: Imtis saugumo priemonių einant susitikti su žmonėmis, su kuriais bendravote tik internetu. Kam nors pasakyti, kur ir kada vyks susitikimas. Likti viešose vietose ir nesutikti su jokiais veiksmais, kurie verčia jus jaustis nepatogiai.

A, ang., „accepting“, reiškia „priėmimas“: Būti atsargiam, priimant siunčiamus priedus ir informaciją iš nepažįstamų žmonių, nes juose gali būti blogo turinio žinučių ar virusų.

R, ang., „reliable“, reiškia „patikimas“: Visada pasitikrinti, ar gaunama informacija yra patikima; atminti, kartais žmonės nėra tuo, kuo jie dedasi esą.

T, ang., „tell“, reiškia „pasakyti“: Visada pasakyti patikimam suaugusiam, jei kas nors internete jums kelia nerimą ar liūdina.